

Atık İstatistikleri, 2020

Türkiye İstatistik Kurumu, atık istatistikleri kapsamında Türkiye'deki; tüm belediyelerden, 50 ve üzeri çalışanı olan imalat sanayi işyerlerinden, kurulu gücü 100 MW ve üzeri olan tüm faal termik santrallerden, altyapısı tamamlanmış tüm organize sanayi bölge müdürlüklerinden, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne referans yıl için üretim beyan eden maden işletmelerinden, lisanslı veya geçici faaliyet belgeli tüm atık bertaraf ve geri kazanım tesisleri ile lisansı olmasa da belediyeler tarafından ya da belediyeler adına işletilen düzenli depolama, yakma ve kompost tesislerinden veri derlemektedir.

Sağlık kuruluşlarına ilişkin tıbbi atık verileri, Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin Ek-1'inde yer alan büyük miktarda atık üreten üniversite, genel maksatlı ve doğum hastaneleri ve klinikleri kapsamakta olup Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı idari kayıtlarından elde edilmektedir.

Oluşan atık miktarı 104,8 milyon ton olarak hesaplandı⁽¹⁾

Araştırma kapsamındaki imalat sanayi işyerleri, maden işletmeleri, termik santraller, organize sanayi bölgeleri (OSB), sağlık kuruluşları ve hanehalklarında 2020 yılında 30,9 milyon tonu tehlikeli olmak üzere toplam 104,8 milyon ton atık oluştu. Toplam atık miktarı 2018'e göre %10,5 arttı.

	Toplam atık miktarı		Tehlikeli atık miktarı		Tehlikesiz atık miktarı	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Toplam	94 870 818	104 848 864	15 078 573	30 876 658	79 792 245	73 972 206
İmalat sanayi işyerleri	22 881 144	23 867 866	3 677 320	4 597 274	19 203 824	19 270 593
Termik santraller	26 127 134	24 375 356	13 805	10 012	26 113 329	24 365 343
Maden işletmeleri ⁽¹⁾	17 387 029	27 581 875	11 176 581	26 044 730	6 210 448	1 537 144
Organize sanayi bölgeleri	286 843	279 067	111 733	116 720	175 110	162 347
Sağlık kuruluşları	89 454	109 683	86 916	106 570	2 538	3 113
Hanehalkı ⁽²⁾	28 099 214	28 635 018	12 218	1 352	28 086 996	28 633 665

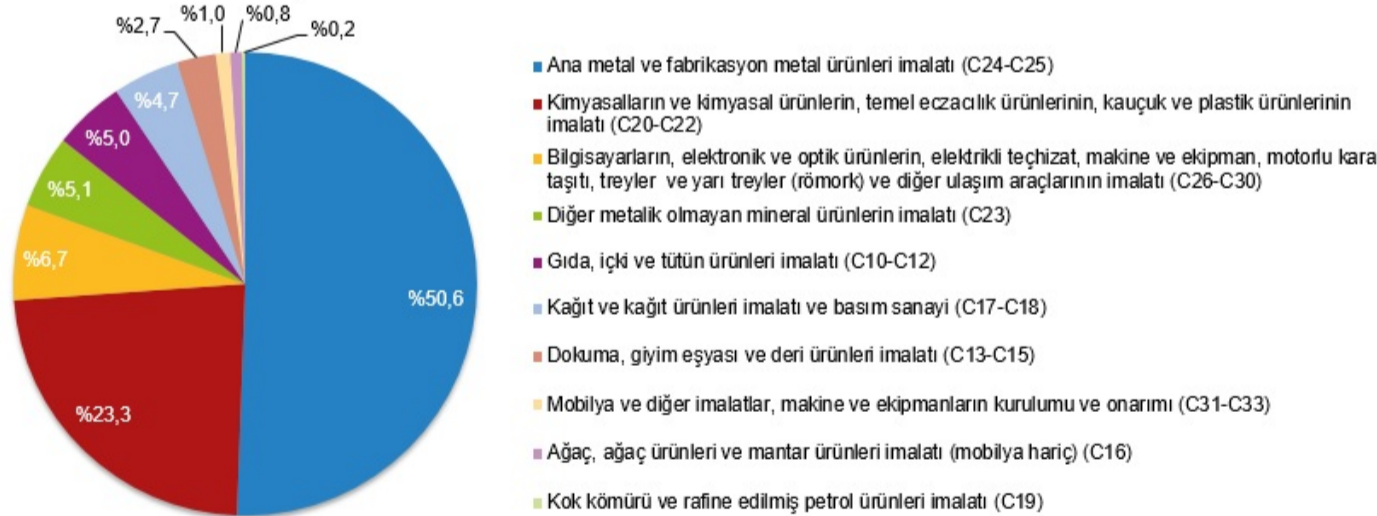
Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

(1) Dekapaj malzemesi/pasa hariç atık miktarıdır.

(2) Hanehalkından kaynaklı atık miktarı, Belediye Atık İstatistikleri Anketi sonuçları kullanılarak tahmin yöntemiyle hesaplanmıştır.

İmalat sanayi işyerlerinde 4,6 milyon tonu tehlikeli olmak üzere toplam 23,9 milyon ton atık oluştu. Toplam atığın %56,3'ü satıldı veya lisanslı atık işleme tesislerine gönderildi, %24,2'si düzenli depolama tesislerine gönderildi, %7,1'i işyeri sahasında depolandı, %7'si tesis bünyesinde geri kazanıldı, %3,2'si belediye veya OSB yönetimleri tarafından toplandı, %1,7'si beraber yakma (ko-insinerasyon) veya yakma tesislerine gönderildi, %0,4'ü dolgu malzemesi olarak kullanıldı/doğaya yeniden kazandırıldı, %0,1'i ise diğer yöntemlerle bertaraf edildi.

NACE Rev. 2 bölümlerine göre alt sektörler imalat sanayi atık istatistikleri, 2020

Grafikteki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Maden işletmelerinde dekapaj malzemesi/pasa hariç 27,6 milyon ton atık oluştu. Dekapaj malzemesi/pasa dahil oluşan 896,4 milyon ton toplam atığın %99,995'ini mineral atıklar oluşturdu. Toplam atığın %71,3'ü pasa sahalarında, atık barajlarında veya düzenli depolama tesislerinde bertaraf edildi, %26,4'ü ocak içine geri dolduruldu, %2,3'ü ise diğer yöntemlerle geri kazanıldı ya da bertaraf edildi.

Termik santrallerde 10 bin tonu tehlikeli olmak üzere toplam 24,4 milyon ton atık oluştu. Toplam tehlikesiz atığın %79,5'ini kül ve cüruf atıkları, %20,5'ini ise metal, kâğıt, plastik atıklar, atıksu arıtım çamurları ile evsel ve benzeri atıklar oluşturdu. Toplam atığın %85,9'u kül dağı, kül barajı veya düzenli depolama tesislerinde bertaraf edilirken, %13,2'si lisanslı tesislere gönderildi ve maden/taş ocaklarının geri doldurulmasında kullanıldı, %0,9'u ise diğer yöntemlerle bertaraf edildi.

OSB müdürlüklerinin altyapı hizmetleri, atıksu arıtımı vb. idari faaliyetleri sonucu 117 bin tonu tehlikeli olmak üzere 279 bin ton atık oluştu. Oluşan atığın 6 bin tonu OSB bünyesinde geri kazanıldı veya geçici depolandı, 208 bin tonu OSB dışında geri kazanıldı, 66 bin tonu ise OSB bünyesinde veya OSB dışında bertaraf edildi. Bertaraf edilen atıkların %59,4'ü düzenli depolama tesislerinde, %40,6'sı ise belediye/OSB çöplüklerinde bertaraf edildi.

Sağlık kuruluşlarından 110 bin ton tıbbi atık toplandı. Toplam tıbbi atığın %23,7'si İstanbul, %7,8'i Ankara ve %5,8'i İzmir olmak üzere, %37,3'ü bu üç büyükşehirde bulunan sağlık kuruluşlarından toplandı. Toplanan tıbbi atığın %90,6'sı sterilize edilerek depolama alanlarına, %9,4'ü ise yakma tesislerine gönderilerek bertaraf edildi.

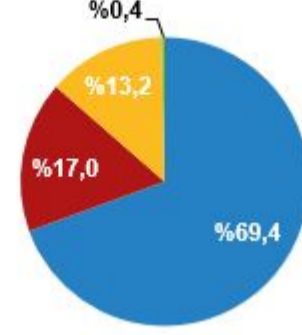
Belediyelerde 32,3 milyon ton atık toplandı

Toplam 1 389 belediyenin 1 387'sinde atık hizmeti verildiği tespit edildi. Atık hizmeti verilen belediyelerde toplanan 32,3 milyon ton atığın %69,4'ü düzenli depolama tesislerine, %17'si belediye çöplüklerine ve %13,2'si geri kazanım tesislerine gönderilirken, %0,4'ü ise açıkta yakılarak, gömülerek, dereye veya araziye dökülerek bertaraf edildi. Belediyelerde toplanan kişi başı günlük ortalama atık miktarı 1,13 kg olarak hesaplandı.

Bertaraf ve geri kazanım yöntemine göre toplanan belediye atık miktarının dağılımı, 2018

Bertaraf ve geri kazanım yöntemine göre toplanan belediye atık miktarının dağılımı, 2020

Grafikteki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Belediyeler tarafından işletilen atıksu arıtma tesislerinde, 314 bin ton (kuru madde bazında) atıksu arıtma çamuru oluştuğu tespit edildi.

Atık işleme tesislerinde 127,4 milyon ton atık işlendi⁽²⁾

Atık bertaraf ve geri kazanım tesislerinde işlenen 127,4 milyon ton atığın 78,3 milyon tonu bertaraf edildi, 49,1 milyon tonu ise geri kazanıldı. Toplam işlenen atık miktarı 2018'e göre %22 arttı.

Düzenli depolama tesislerinin toplam kapasitesi 1,2 milyar m³ olarak tespit edildi. Toplam 174 düzenli depolama tesisinde 31,9 milyon tonu tehlikeli olmak üzere 77,8 milyon ton atık bertaraf edildi.

Atık geri kazanım lisansı olan beraber yakma (ko-insinerasyon) tesislerinde 1,3 milyon ton atık yakılarak enerji geri kazanımı gerçekleştirildi. Kompost ve beraber yakma tesisleri hariç lisansı olan diğer atık geri kazanım tesislerinde ise toplam 47,6 milyon ton metal, plastik, kâğıt, mineral vb. atık geri kazanıldı.

Atık bertaraf ve geri kazanım tesis göstergeleri, 2018, 2020

	2018		2020	
	Tesis sayısı	İşlem gören atık miktarı (Ton)	Tesis sayısı	İşlem gören atık miktarı (Ton)
Atık bertaraf ve geri kazanım tesisleri	2 223	104 452 603	2 752	127 401 232
Atık bertaraf tesisleri	166	56 372 769	184	78 333 403
Düzenli depolama tesisi	159	55 878 883	174	77 762 423
Yakma tesisi	7	493 885	10	570 980
Atık geri kazanım tesisleri	2 057	48 079 834	2 568	49 067 829
Kompost tesisi	8	138 054	9	127 046
Beraber yakma (ko-insinerasyon) tesisi	40	1 069 360	50	1 298 579
Diğer geri kazanım tesisleri ⁽¹⁾	2 009	46 872 420	2 509	47 642 204

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

(1) Metal, plastik, kâğıt, mineral vb. atıkların geri kazanımını yapan tesisleri içermektedir.

Bu konu ile ilgili bir sonraki haber bülteninin yayımlanma tarihi Aralık 2023'tür.

AÇIKLAMALAR

(1) Madencilik sektörü için dekapaj malzemesi/pasa miktarı hariç tutulmuştur.

(2) Atık Bertaraf ve Geri Kazanım Tesisleri Anketi kapsamında nihai atık bertaraf ve geri kazanım verilerini elde etmek amaçlandığından; atık toplama, ayrıştırma, ara depolama gibi ön-işlem tesisleri kapsam dışı tutulmuştur. Tesislerde ithal atıklar da işlenmektedir.